

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris Theologi Architectura Christiana

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

2. Virtutes ad Ædificii spiritualis structuram requisitæ. I. Theologicæ. II. Cardinales. III. Morales infusæ. IV. Christianæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

constituente hominem filium Dei, sive, quatenus sunt opera filii Dei, nempe confortis Divinæ naturæ, atque ita Deificati.

ARTICULUS II,

VIRTUTES

Ad Ædificii spiritualis structuram requisitæ.

GRATIAM, vel consequuntur, vel comitantur, vel ex eâ profluunt, ut rivi è fronte, proprietates ex substantia, effectus ex causa, vel producente, vel eliciente, aut evocante Virtutes, quæ Ædificii spiritualis Theologici sunt materia ut lapides & ligna.

I. VIRTUTES THEOLOGICÆ.

Inprimis sunt tres illæ, quæ Theologicæ vocantur, *Fides, Spes, Caritas*; quas viribus humanis non posse comparari, ideoque à Deo liberaliter ex alto immitti, & quidem cum ipsa Gratia, dubitare non possumus. Est enim id sancitum in Synodo Tridentina, cujus hoc est decretum sess. VI. C. VII. *In justificatione cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipere hominem per Jesum Christum cui inseritur, Fidem, Spem, & Caritas.*

II. VIRTUTES CARDINALES.

ET

III. MORALES INFUSÆ.

Superioribus accedunt Virtutes, Cardinales: *Prudentia, Iustitia, Fortitudo, Temperantia*. Quibus adjungo Virtutes omnes Morales à Deo peculiariter datas seu infusas, distinctas à Moralibus acquisitis. Existimo enim, præter Virtutes morales solitas acquiri nostris operationibus, & humana industria, esse alias Morales divinitus infu-

las,

tas, quæ simul cum Gratia, & Virtutibus Theologicis homini donantur. Hæ disponunt justificatum, ut prudenter operetur in fide, propter finem altiorem, quàm sit præscriptum finis naturalis, ac proinde propter finem super naturalem: præterea, ut moderatur appetitum, quatenus obediat Rationi quantumvis operetur ex regulâ transnaturali.

IV. VIRTUTES CHRISTIANÆ.

Virtutes illæ Morales divinitus infusæ vocari possunt CHRISTIANÆ, quas distinctas esse à Virtutibus Philosophicis, quas Ethnici agnoverunt, & de quibus multa Aristoteles in libris Ethicorum, mihi nullum est dubium & evincunt rationes, quas tum Theologia, tum Philosophia suppeditat. Imprimis *Virtutes Christianæ* pertinent ad Rempublicam spiritualem & cælestem, ideoque spirituale ac cæleste quoddam Ædificium constituunt: Philosophicæ ad civilem & humanam. Quando autem Virtutes pertinent hoc modo ad diversas Respublicas, tunc diversas esse debere ipse agnoscit Aristoteles in Politicis, lib. 5. cap. 7. Deinde, Virtutes Christianæ longè alias habent functiones, ac proinde & objecta, quam Philosophicæ & naturales licet eodem appellentur nomine: sunt igitur ab his diversæ. Constat sanè quædam esse officia Virtutis Christianæ, ad quæ obeunda non attingit Philosophica, quia vinecessaria destituitur. Præterea, Virtutes Philosophicæ ac naturales sunt in animâ vel appetitu, ut imperent affectionibus, & moderentur passiones secundum id, quod dicitur ratio naturalis. Sed præter hoc, necessarium est, ut sit in Christianis quidpiam, quod modum adhibeat, secundum id, quod præscribit regula supernaturalis, ex cujus præscripto debent Christiani vitam suam dirigere. Magis speciatim, Pru-

Prima Part.

M

den-

dentia Philosophica solùm dicitur, quod ex principiis naturalibus secundum rectam rationem deduci potest. Atqui Christianus prætereà habere debet prudentiam, quæ dicet, quid agendum sit secundum principia supernaturalia, in ordine ad finem supernaturalem: cum omnes operationes hominis Christiani ad finem naturalem debeant dirigi. Quod fieri non potest sine virtutibus alioris ordinis, per quas functiones illæ ritè perficiantur. Est autem tanta illarum, rum functionum, tum principiorum, unde prodeunt, diversitas, ut vix major sit aliquando in sibi maximè oppositis, Ob quam causam, *Prudentia & Sapientia huius mundi*, id est, Philosophica-naturalis, *Stultitia* dicitur, 1. ad Corinth. 1. & c. Et patet manifestè, quanto opere inter se dissideant circa idem etiam objectum. Exempli causa. Prudentia & Sapientia Christiana censet Christum Cruci affixum, ut Deum esse colendum, & eo ducit. Prudentia seu Sapientia gentium iudicat id rem esse stultitiâ plenissimâ. Sed quod stultum est Deo, Sapientius est hominibus. 1. inquit Paulus Apostol. 1. ad Cor. illa ipsa Crux, quæ hominum secundum seculum prudentium, iudicio, stultitia putatur & Deo indigna, humanæ Sapientiæ, & prudentiæ longè ante ferenda est. Item Prudentia Philosophica suggerit ad persuadendum adhibendas esse semper artis oratoriæ regulas, eloquentiæ subsidia, rationes humanas, eruditionem profanam verborum flores, sententiarum gemmas, Rhetorum artificia. At Prudentia Christiana contrarium sæpe præscribit Exemplum habemus in Doctore Gentium, Viro Christianè prudentissimo licet ei non deesset prudentia naturalis - philosophica. Sermo, inquit, 1. Corinth. 3. 4. 5. 6. meus, & prædicatio mea non in persuadentibus humane sapientiæ verbis, sed intensiori Spiritus & virtutis. Vt fides vestra non sit in sapientia hominum, sed

sed in virtute DEI. Sapientiam autem loquimur inter perfectos, sapientiam autem non huius seculi, neque principum huius seculi, qui destruuntur, sed loquimur DEI sapientiam, i. ad Corinth. secundo. Sensus est. Auditores mihi percari, oratio & prædicatio mea, ex prudentiæ Christianæ præscripto, non profanæ Sapientiæ probabilia argumenta, non verborum stoluculos, non declamatorum enthymemata humano ingenio atque industria, ad persuadendum excogitata, non plebeios lepores, non aniles fabulas ingerunt, sed veris solidesque nituntur rationibus, nec humana sapiunt aut persuadere conantur, sed divina: Sapientiam veram & divinam trado, non humanam, non huius seculi, neque eorum, qui primas in hoc seculo tenent, scilicet, Philosophorum, quorum memoria momento temporis evanescit, sed DEI Sapientiam, Longè ergo alia est prudentia & Sapientia Christiana à Philosophica. Huc facit illud ad Romanos vii. Prudentia carnis mors est: prudentia autè spiritus vita & pax. Prudentia carnis vocatur, quæ humanæ rationis ductum tantummodò sequitur ac proinde non rato cupiditatis impetum. De qua prudentia intelligendum est illud Christi Lucæ xxvi. Prudentiores sunt filii huius seculi in generatione suâ filiis lucis. De his scriptum est, quod habet Paulus primæ ad Corinth. i. cap. Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobo.

SIMILE discrimen licet animadvertere in aliis virtutibus, quæ, sub eodem nomine, sunt *Adquisita. & Infusa* ac speciei differunt: *Adquisita* sunt naturales & Philosophicæ, *Infusa* autem super naturales & Christianæ. Jam diversitatem functionum attende: **TEMPERANTIA Philosophica** mandat solum abstinere à superfluis, ab conservationem sanitatis, rationi consentaneam: *Christiana* jubet frequenter fugere ac detestari; omnem delecta-

tionem tactus & gustus ut caro spiritui subjiciatur imperat non raro gulæ irritamenta omnia respuere, suadet nonnunquam, cibos palato suaves & jucundos, datâ opera, novo artificio infatuare, Christi amore, sui quæ abnegandi desiderio: instigat ad arduum pœnitentiæ iustum animo se amplectendum, & constanter continuandum, rigida carnis maceratione, victu cultuque horrido atque aspero, abnegatione sensuum severa, vigilantissima sui custodia, nullalict tenuissimæ, & infirmæ valetudinis, cum de DEI honore agitur, habita ratione.

Hic quoque intervenit *Christiana* FORTITUDO, quæ virtute instigante multas graves quæ corporis afflictationes subeunt boni ac pii, & maximè Religiosi, quas nunquam *Philosophica* suscipiendas suaderet. Dicit Christianus, virtute sibi infusâ extimulatus, *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne cum aliis predicavero, ipse reprobum efficiar.* 1. Corinth. ix. 27. Ad nihil simile impellit virtus philosophica ac naturalis. Vestiri sacco, jacere in cinere, vesci seris & aridis, omni etiam subducto condimento, sitim frigida restinguere, lorica ferreis quæ catenis nudam carnem affligere, spinas in capite, scrupulos in calceis sponte, ad tormentum circumferre: intestinum ventri bellum indicere: peregrinationes longas & molestas pietatis causa suscipere: Crucem trabalem & nodosam decorticatis humeris imponere & portare: dorsum flagellorum aculearis stellulis incidere, uncis lacere, luridare nodis: nudis plantis calcare filices: denique amenitati omni corporis nuncium remittere, & æternum, cellæ carcerem adamare, & in illo includi. functiones sunt Christianæ Fortitudinis, ad quas *Philosophica*, licet extrema conetur, & primis pedum digitulis insistat, non assurgit unquam.

Sr-

SIMILI ratione, JUSTITIA Christiana versatur non solum circa homines. quibus jus tribuere imperat in commutationibus, distributionibus, ac similibus negotiis verumetiam circa Deum qui si fuerit offensus, si jus illius laesum, si bona externa, qui ut honor & gloria imminuta, imperat, ut satisfiat, actibus tam externis quam internis, qui ad forum Pœnitentiæ pertinet, & à *Justitia Philosophicæ*, ac *Politica* actibus remotissimi sunt. Alia ergo est *Justitia*, alia *Fortitudo*, alia *Temperantia*, alia *Prudentia Christiana*, & quæ his adnexæ sunt virtutes, quæ naturales illæ quas Philosophi agnoverunt. Siquidem ut ex functionibus perspicitur, & materia distinguuntur, & objecto formali, quod est in virtutum distinctione summum. Virtus omnis Philosophica versatur circa materiam propriam, certo quodam ac determinato modo, naturæ limitibus incluso: *Justitia* circa commutationes, *Fortitudo* circa pericula, *Temperantia* circa esculenta & poculenta, *Prudentia* circa ea, quæ & bona & mala homini sunt, ut loquitur Aristoteles, lib. vi. *Eth. cap. 5* id est, circa agenda ab homine, quæ homo est, nempe ratione ac libertate præditus, ut dicat recta ratio naturalis: at aliud dictamen sequitur *Virtus Christiana*, & ad alia se objecta extendit. Et sanè cum objectum formale Virtutum sit, finis, vel ab hoc sumatur, indeque inducenda rectitudo: ea autem diversa sit in virtutibus Philosophicis & Christianis: cum illæ non intendat aliam rectitudinem, quàm rationis naturalis, hæ verò superiorem secundum fidei divinæ præscriptum, quis

non videt, objectis formalibus distinguere?

);(o):{

M 3

AR-